



DEN NORSKE KIRKE

Oslo biskop

Oslo bispedømmeråd

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet
Postboks 8004 Dep.
0030 OSLO

Dato: 24.11.2010

Vår ref: 09/107-11 TLAU

Deres ref:

Høringsuttalelse vedrørende presesfunksjon i Bispemøtet i Den norske kirke

Det vises til brev av 24. september 2010 med høringsnotat om presesfunksjonen i Bispemøtet i Den norske kirke. Med dette avgir Oslo biskop og bispedømmeråd sitt svar på departementets høringsnotat.

De spørsmål som høringsnotatet inviterer å ta stilling til er forholdsvis begrensede, ettersom en del grunnleggende spørsmål allerede er avklart, bl.a. gjennom Kirkemøtets behandling i 2009, senest gjennom Meld. St 13 (2009-2010), Innst. 330 S (2009-2010) samt Stortingets behandling 11. juni 2009. Etter at grunnleggende spørsmål nå er avklart, gjenstår å fastsette mindre detaljer og regelverk, før nyordningen kan iverksettes.

Selv om høringen primært dreier seg om denne type detaljspørsmål, vil Oslo biskop og bispedømmeråd likevel benytte anledningen til å gi noen mer overordnede synspunkter på saken. De praktiske ordninger som foreslås i departementets høringsnotat, medfører noen uheldige konsekvenser, og dette har gjort at Oslo biskop og bispedømmeråd igjen har måttet vurdere de prinsipielle sider ved opprettelsen av et nytt embete som ledende biskop.

Vi støtter intensjonen i den foreslåtte ordning, nemlig å styrke funksjonen som bispemøtets preses. Debatten om denne saken har imidlertid vist at den ordning som er valgt, reiser en rekke prinsipielle og praktiske spørsmål som ennå ikke kan sies å være tilstrekkelig avklart. Saken er også blitt vanskeliggjort ved den politiske overstyringen av innstillingene fra kirkelige organer (jf. bl.a. uttalelsene fra Kirkemøtet av 20. november 2009 og Bispemøtet 21. november 2009). Dette gjelder i første rekke lokaliseringsspørsmålet og ordning for nominasjon. Men vi vil også peke på at det særlig gjennom begrunnelsen for lokalisering i Trondheim fremkommer premisser for ordningen som går mye lenger enn kirkelige organer har forutsatt. På bakgrunn av Stat – kirke forliket av 10. april 2008 oppfatter Oslo biskop og bispedømmeråd dette som særlig utfordrende og uforståelselig og viser manglende respekt for kirkens demokratiske organer.

Overordnede synspunkter

Når det gjelder prinsipielle spørsmål som ikke er avklart gjennom den foreslåtte ordning, vil vi peke på forståelsen av hva en biskop og et bispedømme er. Det forutsettes i forarbeidene nesten som et aksiom at en biskop må ha tilsyn i betydningen tilsyn for bestemte menigheter eller prester. Dette premiss er etter vår mening høyst diskutabelt, og en kan spørre om det å lede bispemøtet ikke er tilsynstjeneste godt nok. Dette er f.eks. tilfellet i vår amerikanske søsterkirke Evangelical Lutheran Church of America, der "presiding bishop" ikke samtidig har tilsyn for et bispedømme. Også andre kirkesamfunn kjenner biskoper uten konkrete tilsynsområder (jf. f.eks. Den katolske kirkes kuriebiskoper).

Det mest problematiske ved den foreslåtte ordning ligger imidlertid i forståelsen av bispedømmet, som i vår tradisjon er et distrikt for en bestemt biskops tilsyn. Ved at to biskoper skal ha tilsyn for ulike deler av det samme bispedømme, oppløses enheten i bispedømmet. Vi er klar over at den foreslåtte ordning likner ordningen i Sverige og Finland i erkestiftene Uppsala og Åbo, men disse ordningene er av forholdsvis ny dato og er så vidt vi kjenner til, ganske enestående i økumenisk sammenheng. I de tilfeller der man har flere biskoper i ett bispedømme, er det som regel én biskop som er den ansvarlige, mens den andre har en assisterende funksjon. Dette er f.eks. tilfellet i Church of England, der bispedømmene kan ha flere "suffragan bishops", men man har alltid bare én "diocesan bishop". Ved den foreslåtte ordning faller i realiteten Nidaros bispedømme fra hverandre i to bispedømmer, selv om det formelt består som administrativ enhet. Fra et bispedømmes synspunkt vil vi påpeke at det er å snu saken på hodet at man oppretter tilsynsdistrikter ut fra en biskops "behov" for å utøve tilsyn, heller enn ut fra bispedømmets behov for tilsyn.

Det problematiske for bispedømmet kommer etter vår mening også til uttrykk i nødvendigheten av forholdsvis kompliserte regelverk for de to biskopers (likestilte) forhold til bispedømme og bispedømmeråd. Oslo biskops og bispedømmeråds prinsipielle mening er derfor at presesfunksjonen på dette stadium *ikke* bør tillegges noe geografisk tilsynsområde.

Oslo biskop og bispedømmeråd har merket seg at uttalelsene fra kirkelige organer, Inst. 330 S (2009-2010) og departementets høringsnotat sier at det er en rekke spørsmål en må komme tilbake til. Det pekes på kirkeforliket og i innstillingen uttaler en samlet komité:

Bispemøtet og Kirkerådet har en viktig oppgave i å fortsette arbeidet med å finne en god organisasjonsmodell og et tydelig mandat for preses.

Komitéens flertall sier: Flertallet mener spørsmålet om å utvikle presesrollen videre innenfor nye rammer må vurderes i forbindelse med at myndigheten til å utpeke biskoper og proster eventuelt overføres fra kirkelig statsråd til andre kirkelige organer. Også i videre forstand må ordningen som nå foreslås etablert, vurderes på nytt dersom de kirkeordningsmessige rammer endres i tråd med kirkeforliket.

Dette understreker at den ordning som nå etableres, er en midlertidig overgangsordning og at en rekke spørsmål må vurderes på nytt i forbindelse med kirkeordningsreformen. Dette maner til at de ordninger en nå legger opp til fra 2011, ikke må medføre for store endringer og kreve store regelendringer. En bør legge vekt på at ordninger og løsninger har en midlertidig karakter med tanke på videreutvikling av spørsmål knyttet til valg, tilsynsområde, bolig mv.

Med bakgrunn i disse mer overgripende synspunktene vil vi gå inn på mer konkrete sider ved høringsnotatet.

Preses' funksjon og arbeidsoppgaver

Det forutsettes at funksjon og arbeidsoppgaver i hovedsak vil være som i dag, noe vi slutter oss til. Ved at disse legges til en tolvte biskop, vil rammebetingelsene likevel vesentlig bli forbedret. Dette støtter Oslo biskop og bispedømmeråd. Dette vil gi større rom for preses til å være en nasjonalkirkelig leder med et åndelig og tilsynsmessig ansvar i kirken. Preses vil være en talsperson ikke bare for biskopene, men også for Den norske kirke. Til preses ligger det viktige ansvarsområde å styrke det åndelige lederskapet i kirken.

Tilsynsområde og forholdet til Nidaros biskop og domprosten

Tilsynsområde er på tvers av innstillingen fra kirkelige organer, lagt til domprostiet i Nidaros og Nidarosdomen. Preses skal i dette prostiet lede prestedtjenesten, utøve arbeidsgiveransvar overfor presteskapet, ha tilsyn med tilsatte og råd og ellers utføre en biskops oppgaver innenfor dette området. Domprosten har preses som sin nærmeste overordnede. Spørsmålet om stedfortredertjenesten viser at det er behov for et grundigere arbeid om forholdet mellom Nidaros biskop og preses. Det tas som en selvfølge at domprosten fortsatt skal være stedfortreder for Nidaros biskop selv om denne etter den nye ordningen vil være i linje til preses. Domprosten har etter den foreslåtte ordning ikke Nidaros biskop som sin nærmeste overordnede, mens hun/han skal være hans stedfortreder og være fungerende biskop og ivareta tilsyns- og arbeidsgiveransvar for et presteskap som ikke er underlagt samme biskop som domprosten. Dette virker uryddig, og det er åpenbart at konsekvensene av delingen av Nidaros bispedømme mellom to biskoper, har behov for en organisasjonsmessig og strukturell utdyping. Dette taler for det synspunkt vi ovenfor har anført som vårt prinsipale syn, nemlig at tilsynsfunksjonen for preses knyttes til nasjonalkirkelige oppgaver, eventuelt et kategorialtilsyn. En slik ordning utelukker ikke at preses har Nidarosdomen som sin tjenestekirke

Bolig

Stortinget har også tatt stilling til plassering av tjenestebolig for preses. Oslo biskop og bispedømmeråd er av den oppfatning at en bør avvende dette og at boligordning endelig fastsettes på bakgrunn av at de første årene blir en utprøvningsperiode for å finne frem til den mest tjenlige boligordning.

Nasjonalkirkelige oppgaver. Forholdet til Oslo biskop

Vi støtter at det fortsatt legges opp til at delingen mellom preses og Oslo biskop er slik at Oslo biskop fortsatt ivaretar oppgaver knyttet til kongehus, Storting, andre lands ambassadører mv. Dette springer ut av det geografiske prinsipp at en biskop har tilsyn til de institusjoner som befinner seg innenfor hans tilsynsområde. For Oslos del handler dette også om Oslo domkirkes særlige rolle i forbindelse med statlige og nasjonale begivenheter. Som domkirke for Oslo biskop, er det naturlig at dette ligger til Oslo biskop. Samtidig vil det være nødvendig med en viss samordning mellom preses og Oslo biskop. Dette gjelder også i forbindelse med representasjon. Etter vår mening er det i høringsnotatet ikke tatt tilstrekkelig høyde for de problemstillinger som vil oppstå i dette forholdet.

Fremgangsmåte ved utvelging

Preses er til nå valgt av og blant de sittende biskoper. Dette understreker det tillitsverv som ligger i funksjonen. Det er normalsituasjonen at et lederkollegium velger sin egen leder. Vi er derfor uenig i at regjeringen skal få oversendt forslag om tre kandidater og

mener at utvelgelsen bør avgjøres gjennom den kirkelige utvelgelsesprosess, der bispemøtets eget votum har den avgjørende vekt. Ettersom en slik løsning er urealistisk gitt den politiske behandling av saken, mener vi at den kirkelige prioritering likevel *i praksis* må være den avgjørende.

Når det gjelder hvem som skal uttale seg i løpet av prosessen, mener vi Nidaros' domprosti er tillagt en for stor og selvstendig rolle i prosessen. Her mener vi Nidaros bispedømmeråd kan ivareta tilsyns rådets interesser på en tilstrekkelig måte. Den ordning høringsnotatet legger opp til virker urimelig sett i relasjon til preses' som tillitsvalgt i et lederkollegium samt de nasjonalkirkelige lederfunksjon. For å understreke den nasjonalkirkelige lederoppgave, mener vi at alle landets bispedømmeråd bør avgi uttalelse.

Det forutsettes at utvelgelsesordningen vurderes på nytt i forbindelse med den forestående reformen av kirkeordningen.

Regelendringer må være så få og små som mulig, ikke minst fordi dette er en foreløpig ordning.

Med vennlig hilsen



Ole Christian M. Kvarme
biskop



Harald Hegstad
bispedømmerådsleder

